

Makedónia – 2500 évvel ezelőtt

Az Észak-Görögországban végzett újabb régészeti ásatások arról tanúskodnak, hogy *Nagy Sándor* szülőföldje, *Makedónia* azelőtt sem volt afféle „peremkerület”, mielőtt királyai a görögség élére kerültek — miként ezt az antik kor írói állították —, hanem fejlett műveltségű volt. Ez ásatások szerint ott már az i. e. IV. században kiváló görög festők, ötvösök és ezüstművesek működtek a makedón nemesség szolgálatában. Sőt, 1979-ben, amikor *Szalóniki* határában egy új lakónegyednek az alapozásához láttak hozzá, olyan finom művű agyagedényeket és fémtárgyakat találtak, amelyek még további két évszázaddal régebbiek.

Az Olümposz-hegység közelében, *Dionban* az ásatások a klasszikus korból való virágzó vallási központot tártak fel. *Dionban* mutatott be *Nagy Sándor* áldozatot, mielőtt a perzsa birodalom ellen vonult, s apja, *Fülöp* ott állíttatott emlékműveket a háborús hősöknek. *Dionban* több olyan szentély maradványaira bukkantak, amelyek arra mutatnak, hogy e hely évszázadokon át zárandokhely — egyúttal katonai tábor is — volt. A forrásai meg valószínűleg gyógyító hatásúak voltak. Erre abból következtetnek, hogy előkerültek *Aszklépiosz*nak, a gyógyítás görög mitológiai istenének és családjának a szobrai is. Meglepetés volt egy *Artemisz*nek szentelt és két, az egyiptomi *Iszisz* istennőnek szentelt szentély feltárása. Az egyik *Iszisz*-szentélyben épségben, álló helyzetben találták meg az istennő szobrát, kit mint a szerencse istennőjét is tisztelték. A szentély előtt föllelt oltár felirata nem hagyott kétséget afelől, hogy ez valóban az ő szobra és szentélye volt. (*International Herald Tribune*)

A Szamos menti kőkori barlangfestmények

Lapunk múlt évi 33. számában, az 1035. oldalon megírtuk, hogy az erdélyi Szilágyságban, az egyik Szamos menti barlangban, a *Cuciulat-barlangban* 1978-ban fölfedezték Közép- és Dél-Európa első kőkori falfestményeit.

Most *Iuliu Paul* szakközleménye alapján bővebben is beszámolhatunk e barlangról. *M. Circiumaru* és *M. Bitiri* kutatók közlése szerint a hely a Szamos-völgy karsztvidékén található, *Zsibó* (*Jibou*) és *Dés* (*Dej*) között. A nehezen hozzáférhető barlang bejáratától mintegy 70 méterre, egy kicsi — 4 m hosszú és 3 m széles — barlangterem 2 m magas mennyezetének közepén több téglavörös színű, többé-kevésbé világosan látható körvonaltú festmény s egy csomó ismeretlen jelentésű jel zsúfolódik össze. Eddig csupán három alakot sikerült elkülöníteni. Az egyik, amelyik a terem nyílásához a legközelebb van, téglavörös színű, 25 cm hosszú és 13 cm magas *lóábrázolás*. (Lapunkban ennek képét közöltük. — *A szerk.*) A másik, jobban látszódo festmény hasonló színben egy *macskaszerű állatot*, valószínűleg barlangi párducot (*Panthera spelaea*) ábrázol, támadó vagy futó helyzetben. A harmadik alighanem *ember*, karok nélkül és vázlatos rajzú lábakkal: hasonlít a *Pireneusokban* levő *La Vache-barlangban* talált emberábrázolásokhoz.

Számos jellegzetes elem — szín, technika, elhelyezkedés és az alakok ábrázolásának realizmusa, a mozgásban ábrázolt állat stb. — a barlang festményeit az úgynevezett frankokantábria stíluskörhöz kapcsolja. Ellenben más jellegzetességek e festményeket az *Urálban*, a *Kapovo-barlangban* nemrég fölfedezett festményekkel rokonítják. (*M. J.*)

Őskőkorszaki koponyatöredék Jerevánban

Szovjet kutatók *Jereván* kellős közepén, a *Razdan* partján levő barlangban egy 250 000—270 000 évvel ezelőtt élő ember koponyájának a töredékeire bukkantak. Ez az emberelőd a *steinheimi Homo sapiens praesapiens* formakörébe tartozott.

Ezek az emberelődök két eljegesedési időszak közötti melegebb „jégközi” időszakban éltek, s kőszerszámaik eddig Franciaországból, a Közel-Keletről, Kínából és a Kaukázusból voltak ismeretesek. E fejlődési szakasz legrégibb lelete egy koponya, amelyet 1933-ban Stuttgarttól északra találtak. Ehhez hasonló a „*swanscombe-i ember*”, amelynek maradványait Londontól keletre fedezték föl. Ugyanebből az időből származik egy alsó állcsont, amelyre a *Pireneusok* oldalán egy barlangban bukkantak. Ez azonban már a neander-völgyi ősembertípus felé mutat. Ugyanúgy, mint azok a valamivel fiatalabb leletek, amelyeket a *Pireneusok* keleti nyúlványában levő *Arago-barlangban* találtak.

A razdani lelet megkoronázza azt a több évtizedes kutatást, amely Örményországban őskőkorszaki ember maradványai után folyt. Az őskőkor kultúráinak első nyomait Örményországban 1909-ben fedezték föl: ezek kőszerszármak voltak, s az *Arteni* nevű kialudt vulkán lejtőin kerültek napvilágra. Később is találtak ott kőszerszármakat ezekből az időkbeli, de emberi maradványokra csak most, a *Razdan-szakadék* szélén bukkantak. A leletet „*razdani ember*”-nek nevezték el. (*Urania*)

Megfiatalítják a kegyelem istennőjét

Erről a hevenyészett állványzatról mossák tisztára a kegyelem istennőjének *Tokió* mellett levő, egyetlen tömbből álló hatalmas szobrát. A szobrot 1929-ben állították fel, de végleges alakját csak 1960-ban kapta. (*MTI Külföldi Képszolgálat*)